

แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (2561-2580) และกรอบการจัดทำแผนแม่บทฯลุ่มน้ำ

โดย นายสรยุทธ ชีวะประเสริฐ
รักษาการที่ปรึกษาด้านยุทธศาสตร์
สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ประเด็นการปรับปรุงแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี

การปรับปรุง เพื่อให้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี สามารถกำหนดเป้าหมายได้
ถึงระดับผลลัพธ์และผลกระทบ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศด้าน
ทรัพยากรน้ำ และ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

จุดอ่อน	เป้าหมาย/การปรับปรุง
- กำหนดเป้าหมายตามศักยภาพ	- วิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ
- ขาดการเชื่อมโยงกับนโยบายอื่น	- กำหนดทิศทาง/เป้าหมายให้สนับสนุนนโยบายประเทศในด้านต่างๆ
- แผนงานเดิม ไม่ตอบสนองนโยบายประเทศ	- กำหนดกลยุทธ์ใหม่/ใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อน
- บางหน่วยงานไม่มีแผนแม่บททิศทางไม่ชัด	- จัดทำแผนแม่บทแต่ละกลยุทธ์/หน่วยงาน
- ฐานข้อมูลไม่เพียงพอในการทำเป้าหมาย	- รวบรวมข้อมูล/วิเคราะห์สถานการณ์ กำหนดค่าเป้าหมายเชิงปริมาณหรือเชิงพื้นที่
- การประเมินผล/ตัวชี้วัด ไม่ชัดเจน	- ปรับตัวชี้วัด และวิธีจัดเก็บข้อมูล และระบบติดตาม ประเมินผลสัมฤทธิ์
- ขาดการสื่อสารทำความเข้าใจ	- สร้างความเข้าใจ ความต้องการ เพื่อกำหนดแผนงาน/โครงการ ที่มีผลกระทบต่อยุทธศาสตร์น้ำ

1. การปรับปรุงเป้าประสงค์แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี

การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค

- ประปาหมู่บ้านมีคุณภาพได้มาตรฐานภายในปี 2573
- ขยายเขตประปา/สำรองน้ำต้นทุนรองรับเมืองหลัก/ท่องเที่ยว/เศรษฐกิจสำคัญ
- อัตราการใช้น้ำต่อประชากรไม่เพิ่ม และมีอัตราลดลงในอนาคต (2570)

การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต

- พัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำและระบบส่งน้ำให้เต็มศักยภาพ
- พัฒนาแหล่งน้ำทางเลือกสนับสนุนพื้นที่สำคัญ
- การจัดหาพื้นที่ในพื้นที่เกษตรน้ำฝนลดความเสี่ยง/ความเสียหายในพื้นที่วิกฤติ ร้อยละ 50
- **การเพิ่มผลิตภาพและปรับโครงสร้างการใช้น้ำ**

3

การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย

- การปรับปรุงการระบายน้ำ/สิ่งกีดขวางทางน้ำ
- จัดทำฝังลุ่มน้ำ และบังคับใช้ในฝังเมืองรวม/จังหวัดทุกลุ่มน้ำ
- ป้องกันน้ำท่วมชุมชนเมือง 764 เมือง
- บรรเทาอุทกภัยพื้นที่วิกฤติ ร้อยละ 60
- เพิ่มประสิทธิภาพการปรับตัวและเผชิญเหตุในพื้นที่น้ำท่วม

4

การจัดการคุณภาพน้ำและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

- การป้องกันและลดการเกิดน้ำเสียที่ต้นทาง
- พัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน
- การนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่
- **จัดสรรน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ**
- พื้นฟูแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ

5

การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำ

- ฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม
- ป้องกันการเกิดการชะล้างและการพังทลายของดินในพื้นที่เกษตรลาดชัน

6

การบริหารจัดการ

- องค์กร กฎหมาย แผนแม่บท
 - ความร่วมมือระหว่างประเทศ **แหล่งเงินทุน**
 - ระบบฐานข้อมูล ระบบติดตามประเมินผล
 - **สนับสนุนการมีส่วนร่วม (รัฐ-เอกชน)**
 - พัฒนาวิจัย นวัตกรรม **เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม**
- ภาคบริการและการผลิต

ประเด็นสำคัญที่ยุทธศาสตร์ชาติต้องการ

แผนแม่บทน้ำ

สิ่งที่ยุทธศาสตร์ชาติต้องการ

เป้าหมายระยะเร่งด่วน (5 ปี)

ด้านที่ 1 การจัดการน้ำ
อุปโภคบริโภค

ประปาหมู่บ้านมีคุณภาพได้
มาตรฐานภายในปี 2573

อัตราการใช้น้ำต่อประชากรไม่
เพิ่ม และมีอัตราการลงใน
อนาคต (2570)

- จัดทำหลักเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพระบบประปา
- หมู่บ้านดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปา 10,194 หมู่บ้าน
- หมู่บ้านนาร่อง 50 หมู่บ้าน

- พื้นที่เขตรับผิดชอบ กปน. / กปก.
- เน้นในเขตขาดแคลนน้ำต้นทุน

ด้านที่ 2 การสร้างความ
มั่นคงของน้ำภาคการผลิต

การจัดการความต้องการและ
การประหยัดน้ำ (เกษตร/
อุตสาหกรรม)

การจัดหาน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝน
ลดความเสี่ยง/ความเสียหายใน
พื้นที่วิกฤติ ร้อยละ 50

การเพิ่มผลิตภาพและปรับ
โครงสร้างการใช้น้ำ

- พื้นที่ที่มีระบบชลประทานเดิม
- พื้นที่นิคมอุตสาหกรรมที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ (3R)

พื้นที่เป้าหมายตามโครงการพัฒนาระบบ
น้ำชุมชนเพื่อเกษตรยังชีพนอกเขต
ชลประทานสู่ภัยแล้ง 1,837 ตำบล

- พื้นที่ชลประทานเดิม
- พื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออก
- พื้นที่พัฒนาระบบส่งน้ำใหม่

ประเด็นสำคัญที่ยุทธศาสตร์ชาติต้องการ

แผนแม่บทน้ำ

ด้านที่ 3 การจัดการ
น้ำท่วมและอุทกภัย

สิ่งที่ยุทธศาสตร์ชาติต้องการ

เพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ

ผังลุ่มน้ำบังคับใช้ในผังเมือง
รวม/**จังหวัดทุกลุ่มน้ำ**

บรรเทาอุทกภัยพื้นที่วิกฤต/
เมืองหลัก **ร้อยละ 60**

เพิ่มประสิทธิภาพการปรับตัว
และเผชิญเหตุใน**พื้นที่น้ำท่วม**

เป้าหมายระยะเร่งด่วน (5 ปี)

ลำน้ำสายหลัก/สาขา/สิ่งกีดขวางทางน้ำ

5 ลุ่มน้ำ สะแกกรัง แม่กลอง ปราจีนบุรี
โตนเลสาป เจ้าพระยา

- พื้นที่เป้าหมายตามโครงการบรรเทาภัย
พิบัติทางน้ำแบบบูรณาการ (ยุทธชาติ)
- พื้นที่ Area base น้ำท่วม 28 ล้านไร่

กลุ่มลุ่มน้ำภาคเหนือ (ทุ่งบางระกำ)
กลุ่มเจ้าพระยา- ท่าจีน

ด้านที่ 4 การจัดการ
คุณภาพน้ำและอนุรักษ์
ทรัพยากรน้ำ

ลดการเกิดน้ำเสียที่แหล่งกำเนิด
ของ**ชุมชนในเขตเมือง**

การรักษาสมดุลของระบบนิเวศ
ลุ่มน้ำหลัก

นำน้ำเสียที่บำบัดแล้วกลับมาใช้ใหม่

ฟื้นฟูแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำ
ธรรมชาติ **ที่มีความสำคัญ**

พื้นที่ชุมชนเมืองที่เกิดขึ้นใหม่

5 ลุ่มน้ำ (เจ้าพระยา ท่าจีน แม่กลอง บาง
ปะกง ปราจีนบุรี)

ขยายผลในพื้นที่ที่มีระบบบำบัดน้ำเสีย

คลองเปรมประชากร, หอนางาน สกลนคร, บึง
บอระเพ็ด, บึงราชนก หอนางาน แม่น้ำพิฉิธร

ประเด็นสำคัญที่ยุทธศาสตร์ชาติต้องการ

แผนแม่บทน้ำ

สิ่งที่ยุทธศาสตร์ชาติต้องการ

เป้าหมายระยะเร่งด่วน (5 ปี)

ด้านที่ 5 การอนุรักษ์ฟื้นฟู
สภาพป่าต้นน้ำ

พื้นที่ป่าต้นน้ำได้รับการฟื้นฟู และ
ชะลอน้ำหลาก

ป้องกันการเกิดการชะล้างและการ
พังทลายของดินในพื้นที่ทำ
การเกษตรในพื้นที่ลาดชัน

- พื้นที่ภาคเหนือ
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(อุบลราชธานี นครราชสีมา เลย
ชัยภูมิ ฯลฯ)
- ภาคใต้

ด้านที่ 6
การบริหารจัดการ

กฎหมาย และองค์การการ
บริหารจัดการน้ำ

แผนบริหารจัดการน้ำ (ปกติ/วิกฤติ)
และแผนจัดสรรน้ำ

ความร่วมมือ/แผนปฏิบัติการ
ระหว่างประเทศ

การเชื่อมโยงระบบข้อมูล/เพิ่ม
ประสิทธิภาพการพยากรณ์ภัย

การมีส่วนร่วมและการ
จัดการน้ำชุมชน

- จัดทำอนุบัญญัติ
- จัดตั้ง คกก.ลุ่มน้ำ ให้ครบทุกลุ่มน้ำ

จัดทำแผนแม่บท/ปฏิบัติการ/งบประมาณ
บูรณาการ/แผนภาวะวิกฤติรายลุ่มน้ำ

จัดทำแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศ

เชื่อมโยงฐานข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน/
ระบบเตือนภัยครอบคลุมลุ่มน้ำหลัก

ขยายผลการบริหารจัดการน้ำไปสู่
ระดับชุมชน

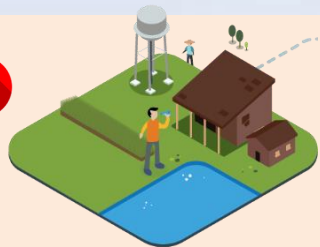
แผนแม่บทด้านที่ 1 การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค

ประเด็นการขับเคลื่อน

แนวทางการขับเคลื่อน

1

พัฒนาน้ำดื่มให้ได้มาตรฐาน
และราคาที่เหมาะสม

เป็นหน่วยหลักในการขับเคลื่อนวางแผนและประสานงานเพื่อดำเนินงาน

จัดทำโครงการนำร่อง และถ่ายทอดเทคโนโลยีและเพิ่มขีดความสามารถให้ท้องถิ่น

รับรองมาตรฐานระบบประปาหมู่บ้านตามเกณฑ์มาตรฐานน้ำประปาดื่มได้
และสนับสนุนการตรวจวัดคุณภาพคุณภาพน้ำประปาให้แก่ท้องถิ่น

2

แผนงานประปาเมืองหลัก
พื้นที่เศรษฐกิจ

ประสานเป้าหมายการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อกำหนดแผนงาน
โครงการรองรับในอนาคต

พัฒนา/ขยายเขตพื้นที่ให้บริการน้ำประปาเมืองหลักแหล่ง
ท่องเที่ยว พื้นที่เศรษฐกิจ และพื้นที่ชายขอบ

3

การประหยัสน้ำภาค
ครัวเรือนและบริการ

เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน

- 1) ระยะแรกจะดำเนินการในเขตรับผิดชอบของ กปน. และ กปภ.
- 2) เน้นในเขตขาดแคลนน้ำต้นทุน

แผนแม่บทด้านที่ 2 การจัดการน้ำภาคการผลิต

ประเด็นการขับเคลื่อน

แนวทางการขับเคลื่อน

1

การจัดการน้ำ
ในพื้นที่เกษตรน้ำฝน

เป็นหน่วยหลักในการขับเคลื่อนวางแผนและประสานงานเพื่อดำเนินงานเชิงพื้นที่

พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก พื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติ ระบบกระจายน้ำ
การใช้น้ำบาดาลเพื่อการเกษตร

การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ **ไม่มีศักยภาพในการ
พัฒนาหรือเป็นพื้นที่คุณสมบัติไม่เหมาะสม**

2

การจัดการในพื้นที่พิเศษที่
ต้องวางแผนเชิงบูรณาการ

เป็นหน่วยประสานงานและขับเคลื่อนในการวางแผนหลักของแต่ละ
พื้นที่วิกฤตและบูรณาการหน่วยงานตามภารกิจ

เป็นหน่วยดำเนินการโครงการที่มีผลสัมฤทธิ์สูง มีผลกระทบต่อ
ปัญหา มีความสอดคล้องกัน

3

การประหยัดน้ำใน
ภาคอุตสาหกรรม

สนับสนุนเทคนิคให้โรงงานที่ใช้น้ำมาก และในระยะต่อไป
มีการนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ และการประหยัdnน้ำ

ขับเคลื่อนงานวิจัย เพื่อกำหนดแนวทาง เทคโนโลยี และการปฏิบัติ หลังจาก
นั้นภายใน 3-5 ปี จะเริ่มดำเนินการสนับสนุนให้โรงงานดำเนินการ

แผนแม่บทด้านที่ 2 การจัดการน้ำภาคการผลิต (ต่อ)

ประเด็นการขับเคลื่อน

แนวทางการขับเคลื่อน

4

การเพิ่มผลิตภาพ
และปรับโครงสร้างการใช้น้ำ

รวบรวมการใช้น้ำภาคการผลิตรายพื้นที่สำคัญ เพื่อกำหนด
สัดส่วนการใช้น้ำ

ส่งเสริมการเกษตรในการปรับเป็นพืชมูลค่าสูง

ขับเคลื่อนในพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออก และลุ่มน้ำที่มีความ
เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ

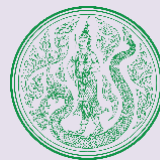
5

เร่งรัดการเตรียมความ
พร้อมโครงการผันน้ำ

เป็นหน่วยประสานงานและขับเคลื่อนในการวางแผน
หลักการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ

- 1) เพิ่มน้ำต้นทุนเขื่อนภูมิพล เพื่อลดความเสี่ยงน้ำแล้งในภาคกลาง
- 2) เตรียมความพร้อม เร่งรัดโครงการผันน้ำโขงระยะที่ 1 เพื่อ
สนับสนุนการเกษตร/เมืองหลัก

แผนแม่บทด้านที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย

ประเด็นการขับเคลื่อน

แนวทางการขับเคลื่อน

1

โครงการบรรเทาภัยพิบัติทาง
น้ำแบบบูรณาการ

เป็นหน่วยงานจัดทำแผนการบรรเทาอุทกภัยพื้นที่วิกฤต และประสานและ
ขับเคลื่อนโดยบูรณาการงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บริหารจัดการพื้นที่น้ำท่วม การเตือนภัย การปรับตัว เน้นพื้นที่ที่มี
ความเสียหายสูง ในกลุ่มลุ่มน้ำภาคเหนือและภาคใต้

2

การบรรเทาอุทกภัย
ลุ่มน้ำวิกฤต

ดำเนินการประสานและขับเคลื่อนการจัดทำแผนหลักของพื้นที่ จัดลำดับ
ความสำคัญ

เร่งรัดการเตรียมความพร้อม ให้สามารถดำเนินการได้
ตามลำดับความสำคัญ

3

การป้องกันน้ำท่วมเมือง
และพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ

เป็นหน่วยงานหลักในการวางแผนทั้งน้ำท่วม
จากน้ำหลากและการระบายน้ำฝน

แผนแม่บทด้านที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย (ต่อ)

ประเด็นการขับเคลื่อน

แนวทางการขับเคลื่อน

4

การจัดทำฝังน้ำในฝังชุมชน
ฝังเมือง และฝังระดับลุ่มน้ำ

จัดทำฝังระดับลุ่มน้ำเร่งจัดทำในพื้นที่วิกฤตและเสียหายรุนแรง

ดำเนินการให้มีฝังน้ำบังคับใช้ในเมืองหลัก เช่น เชียงใหม่ พิษณุโลก
อุดรธานี ขอนแก่น และหาดใหญ่

5

การปรับปรุงเพิ่ม
ประสิทธิภาพการระบายน้ำ

วางแผน และประสานขับเคลื่อนร่วมกับหน่วยปฏิบัติ

- 1) เร่งดำเนินการในลุ่มน้ำวิกฤติ
- 2) สิ่งกีดขวางทางน้ำเร่งรื้อให้แล้วเสร็จภายในปี 65

6

การปรับตัวและเผชิญเหตุ

เพิ่มประสิทธิภาพการปรับตัวและเผชิญเหตุด้านน้ำ ให้สอดคล้อง
กับตัวชี้วัดตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (ยกระดับจาก
ระดับ 2 ให้ถึงระดับ 4)

แผนแม่บทด้านที่ 4 การจัดการคุณภาพและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

ประเด็นการขับเคลื่อน

แนวทางการขับเคลื่อน

1

แผนงานการเพิ่มประสิทธิภาพ
และควบคุมการระบายน้ำเสีย

เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน และสนับสนุนท้องถิ่น
ในการดำเนินการ

2

การอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งต้นน้ำ
ลำธารและพื้นที่ชุ่มน้ำ

เป็นหน่วยงานหลักจัดทำแผนการอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่

ดำเนินการเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย

3

การอนุรักษ์ฟื้นฟูแม่น้ำ คูคลอง
แหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่

จัดทำแผนกำหนดพื้นที่เป้าหมายและบูรณาการแผนงานของ
หน่วยงานตามภารกิจในพื้นที่เป้าหมาย

ดำเนินการตามแผนหลัก ได้แก่ คลองเปรมประชากร บึงบอระเพ็ด
หนองหารสกลนคร บึงราชนก แม่น้ำพิจิตร กว๊านพะเยาและอื่นๆ

ประเด็นการขับเคลื่อน

1

ปลูกป่าต้นน้ำ

ปลูกหญ้าแฝก

การฟื้นฟูป่าต้นน้ำ

แนวทางการขับเคลื่อน

- 1) เป็นหน่วยงานประสานและขับเคลื่อน
- 2) เริ่มจากกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์เป็นเขตอนุรักษ์ เขตป่าไม้กันชน ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และ 2
- 3) ดำเนินการกำหนดพื้นที่เป้าหมายที่มีผลกระทบด้านทรัพยากรน้ำรุนแรง ได้แก่ ลุ่มน้ำภาคเหนือและภาคใต้

2

การป้องกันและลดการชะล้างพังทลายของดิน

เป็นหน่วยงานหลักดูแลการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และ 2

เป็นหน่วยงานหลักดูแลการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 3 4 และ 5

แผนแม่บทด้านที่ 6 การบริหารจัดการน้ำ

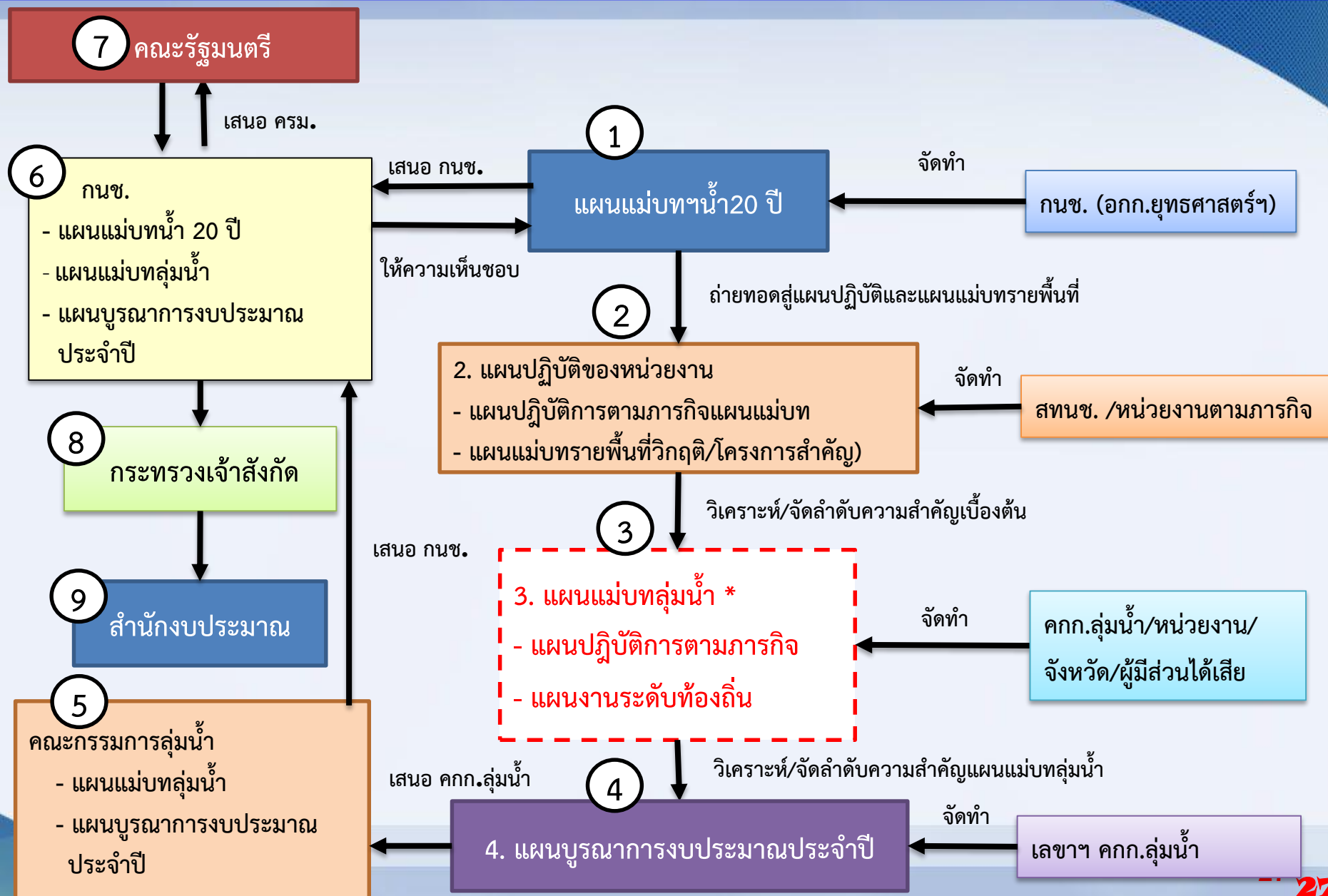
ประเด็นการขับเคลื่อน

แนวทางการขับเคลื่อน

แนวทางการขับเคลื่อนแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปีสู่การปฏิบัติ

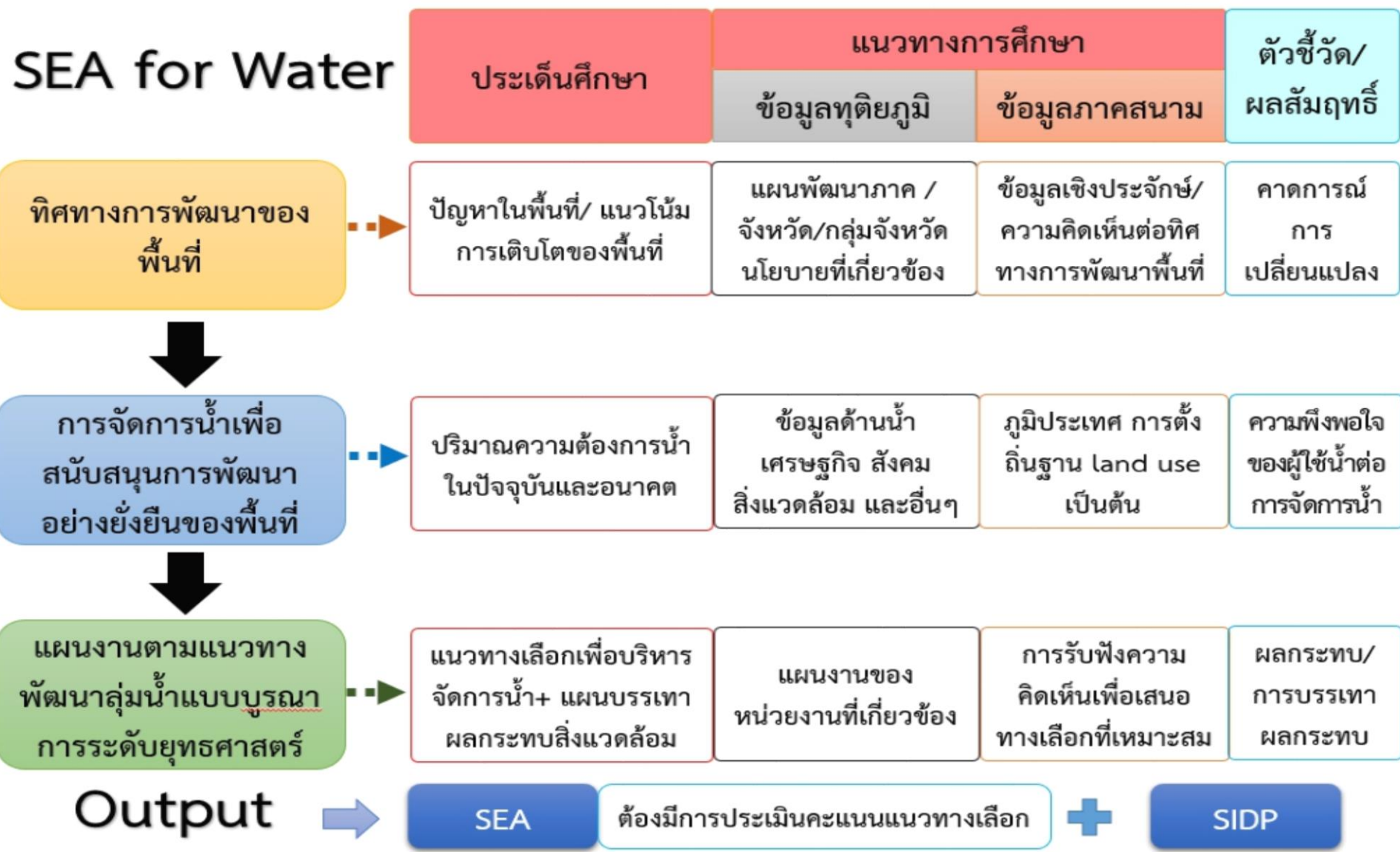

ความเชื่อมโยงแผนแม่บทน้ำ กับ SEA

ความเชื่อมโยงแผนแม่บทน้ำ กับ SEA

กรอบแนวทางการจัดทำแผนแม่บทฯ ลุ่มน้ำ

ประเด็นข้อเสนอแนะเพื่อให้แผนแม่บทน้ำ บรรลุผล

อุปสรรค

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

1

ยังไม่มีความมั่นใจว่าสิ่งที่คิดจะทำจะสำเร็จตามความคาดหวัง

ประเมินผล ปรับแผน และใช้นวัตกรรมเพื่ออุดช่องว่าง

2

ยังไม่สามารถทำแผนปฏิบัติการแบบ project base , area base ได้อย่างสมบูรณ์

บูรณาการการดำเนินการร่วมกันทั้งเชิงโครงการ และเชิงพื้นที่

3

ประเด็นนโยบายที่สนับสนุน หรือขัดแย้งกัน ยังไม่ได้พิจารณากันอย่างละเอียด

ร่วมกันพิจารณาเพื่อตกลงรายละเอียดประเด็นที่ต้องดำเนินการร่วมกัน

4

การมอบภารกิจและปรับแนวคิดของหน่วยงาน

- ทำมากกว่าที่กำหนดในภารกิจ
- ทำงานรวมกันได้กับหลายหน่วยงานเพื่อเป้าหมายเดียวกัน

จบการนำเสนอ